

Sygn. akt III KRS 60/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania Ł. G. S.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości (...) z dnia 6 maja 2015 r., w przedmiocie przeniesienia na inne miejsce służbowe,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lipca 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 6 maja z 2015 r., DSO (...) Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 481, dalej jako ustawa o zmianie p.u.s.p.) przeniósł sędziego Sądu Rejonowego w N. Ł. G. S. z dniem 1 lipca 2015 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w W..

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł sędzia Ł. G. S. (skarżący), wnosząc o jej uchylenie jako nieuzasadnionej. Zaskarżonej decyzji skarżący zarzucił

naruszenie: art. 2 i art. 10 Konstytucji RP, przez arbitralne przeniesienie sędziego decyzją Ministra Sprawiedliwości na inne miejsce służbowe wbrew jego woli; art. 180 Konstytucji RP, przez wydanie decyzji z powołaniem przepisu stanowiącego wyjątek od konstytucyjnej zasady nieprzenoszalności sędziego bez jego zgody i przeniesienie sędziego na nowe miejsce w wyniku utworzenia nowego sądu rejonowego; art. 20 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm., dalej jako p.u.p.s.) w związku z art. 95 § 1 i 2 p.u.p.s. przez zmuszenie sędziego do zmiany miejsca zamieszkania, ewentualnie do ubiegania się o zgodę na zamieszkanie w innej miejscowości, która może być udzielona tylko w uzasadnionych przypadkach; wydanie decyzji pomimo niezakończenia trybu odwoławczego od decyzji wcześniej wydanej w tym samym przedmiocie.

W odpowiedzi na odwołanie skarżącego, Minister Sprawiedliwości uznał zarzuty w nim podniesione za bezzasadne i podkreślił, że zgodnie z art. 20 p.u.s.p. Minister Sprawiedliwości tworzy i znosi sądy oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości, „kierując się potrzebą zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa, przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do zakresu obciążenia wpływem spraw, a także uwzględniając ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie”. Głównymi wytycznymi wynikającymi z tego przepisu są więc potrzeba zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa oraz ekonomia postępowania sądowego. Ustawodawca określił zatem cel, jaki Minister Sprawiedliwości powinien mieć na uwadze, tworząc i znosząc sądy oraz ustalając ich siedziby i obszary właściwości. Celem tym jest przede wszystkim zagwarantowanie realizacji prawa obywatela do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, który to cel może być realizowany przez Ministra Sprawiedliwości lub Ministra Obrony Narodowej, przez stworzenie odpowiedniej organizacji sądownictwa powszechnego i wojskowego, przejawiającej się w możliwości tworzenia i znoszenia sądów w drodze rozporządzenia, bez konieczności zmiany ustawy. Norma z 20 pkt 1 p.u.s.p. została wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego uznana za zgodną z Konstytucją RP, co dodatkowo potwierdza

uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do dokonywania zmian w organizacji sądownictwa powszechnego, zapewniających jego sprawne funkcjonowanie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Odwołanie nie ma uzasadnionych podstaw.

W wyroku z 8 października 2015 r., III KRS 34/12 Sąd Najwyższy uznał, że przepisy art. 75 § 3 w związku z art. 75 § 2 pkt 1 p.u.s.p. są oczywiście sprzeczne z art. 180 ust. 5 w związku z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w związku z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji RP. Sprzeczności tej Sąd Najwyższy dopatrzył się w przyznaniu kompetencji do samodzielnego przenoszenia sędziów bez ich zgody organowi władzy wykonawczej (Ministrowi Sprawiedliwości), z pominięciem udziału w tej czynności organów władzy sądowniczej (w szczególności Krajowej Rady Sądownictwa) bądź Prezydenta RP. Sąd Najwyższy w szczególności wywiódł, że choć z art. 10 ust. 1 Konstytucji RP wynika zasada trójpodziału władzy państwowej (polegająca na wzajemnej równowadze między władzą ustawodawczą, wykonawczą oraz sądowniczą), to jednak zgodnie z art. 173 Konstytucji RP sądy i trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz. Z przepisu tego wynika konieczność odmiennej oceny sytuacji władzy sądowniczej w relacji do pozostałych władz (wykonawczej i ustawodawczej). Innymi słowy, art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji RP nakazują ściślejszą separację władzy sądowniczej od władzy wykonawczej niż separacja między władzą ustawodawczą i władzą wykonawczą, przy czym odrębność i niezależność sądów „od innych władz” nie może zupełnie niwelować mechanizmu koniecznej równowagi pomiędzy wszystkimi trzema władzami (por. uzasadnienia wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r., K 8/99, OTK 1999 nr 3, poz. 41; z dnia 18 lutego 2004 r., K 12/03, OTK-A 2004 nr 2, poz. 8 oraz z dnia 15 stycznia 2009 r., K 45/07, OTK-A 2009 nr 1, poz. 3). W uzasadnieniu wyroku III KRS 34/12 Sąd Najwyższy podkreślił także, że wspomniany mechanizm hamowania i równowagi, zakładający możliwość ingerencji w zakres władzy sądowniczej, nie może nigdy wkraczać w sferę niezawisłości sędziowskiej, a jakiegokolwiek wkraczanie w działanie i organizację władzy sądowniczej w sferze nieobjętej cechą niezawisłości, może

być dokonywane jedynie wyjątkowo i musi posiadać dostateczne uzasadnienie merytoryczne (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 1993 r., K 11/9, OTK 1993 nr 2, poz. 37). Z uzasadnienia wyroku w sprawie III KRS 34/12 wynika, że takich wymagań nie spełnia unormowanie zawarte w prawie o u.s.p., które dopuszcza możliwość przeniesienia sędziego, bez jego zgody, na inne miejsce służbowe wyłącznie przez Ministra Sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni podziela zapatrywania wyrażone w uzasadnieniu wyroku w sprawie III KRS 34/12, stwierdzając jednocześnie, że nie znajdują one bezpośredniego zastosowania do rozstrzygnięcia o zasadności odwołania skarżącego w niniejszej sprawie. W odróżnieniu od stanu faktycznego i prawnego w sprawie III KRS 34/12, w niniejszej sprawie decyzja Ministra Sprawiedliwości o przeniesieniu skarżącego na inne miejsce służbowe bez jego zgody, została podjęta na podstawie szczególnego, incydentalnego upoważnienia, udzielonego Ministrowi Sprawiedliwości przez ustawodawcę na mocy ustawy o zmianie p.u.s.p., uchwalonej w celu naprawy sytuacji wywołanej wcześniejszą reorganizacją sądownictwa. Z analizy całokształtu prac legislacyjnych na ustawą o zmianie u.s.p. i okoliczności w jakich ustawa ta została uchwalona (por. w szczególności druki sejmowe nr 804 i 1509 zawierające projekty ustaw nowelizujących Prawo o ustroju sądów powszechnych) bezdyskusyjnie wynika, że celem ustawodawcy było przywrócenie struktury sądów rejonowych zniesionych przez Ministra Sprawiedliwości na mocy rozporządzenia z dnia 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. poz. 1121). Realizacja tego zamierzenia ustawodawczego polegała na odtworzeniu (reaktywacji) tych sądów rejonowych, które zostały zlikwidowane. Jednym z odtworzonych sądów jest Sąd Rejonowy w W., którego sędzią skarżący był na mocy aktu powołania na stanowisko sędziowskie przez Prezydenta RP. Sędzią tego sądu rejonowego skarżący jest nadal, w konsekwencji uchylecia przez Sąd Najwyższy zaskarżonej przez skarżącego decyzji Ministra Sprawiedliwości z 2012 r. o przeniesieniu skarżącego na stanowisko służbowe w Sądzie Rejonowym w N. (wyrok Sądu Najwyższego z 27 lipca 2016 r., III KRS 145/12).

W dalszej kolejności Sąd Najwyższy uwzględnił, że realizując wskazane wyżej zamierzenie, ustawodawca określił obiektywne kryteria tworzenia sądów

rejonowych oraz przyznał Ministrowi Sprawiedliwości o wiele bardziej szczegółową i szczególną, w stosunku do art. 75 p.u.s.p., kompetencję w zakresie przenoszenia sędziów bez ich zgody (art. 4 ust. 1 ustawy o zmianie p.u.s.p.). Kompetencja ta przysługuje Ministrowi Sprawiedliwości incydentalnie, przy dokonywaniu zmian w organizacji sądownictwa po wejściu w życie ustawy, tylko w odniesieniu do zmian „polegających na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych” ustawą o zmianie p.u.s.p. oraz tylko w odniesieniu do określonej kategorii sędziów (sędziów wydziału zamiejscowego sądu rejonowego, który w wyniku zmian wprowadzonych niniejszą ustawą zostanie zniesiony). Dodatkowo ustawa o zmianie p.u.s.p. określa w sposób wiążący dla Ministra Sprawiedliwości „nowy” (de facto „stary”, to jest w stanie faktycznym niniejszej sprawy zgodny z aktem powołania przez Prezydenta RP na stanowisko sędziowskie) sąd rejonowy, do którego sędzia może zostać przeniesiony bez jego zgody. Incydentalne, służące przywróceniu poprzedniej struktury geograficznej sądów rejonowych, a jednocześnie tak szczegółowo skonstruowane upoważnienie dla Ministra Sprawiedliwości do przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe bez jego zgody, wyłączające uznaniowość organu władzy wykonawczej, jest w ocenie Sądu Najwyższego wystarczające do zapewnienia takiego standardu gwarancji niezawisłości sędziowskiej i odrębności władzy sądowniczej od władzy wykonawczej, jaki został przyjęty w sprawie III KRS 34/12 i późniejszym orzecznictwie.

Przechodząc do oceny poszczególnych zarzutów odwołania, za oczywiście chybiony należało uznać zarzut naruszenia art. 2 i art. 10 Konstytucji RP. Naruszenia tych przepisów skarżący upatruje w „arbitralnym przeniesieniu sędziego decyzją Ministra Sprawiedliwości na inne miejsce służbowe wbrew jego woli”. Tymczasem, jak już wyjaśniono powyżej, przeniesienie skarżącego na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy o zmianie p.u.s.p., pozbawione jest cech arbitralności. Przepis ten przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości szczególną i ograniczoną pod względem podmiotowym, przedmiotowym i sytuacyjnym (przywrócenie poprzedniej struktury sądów rejonowych) kompetencję do zmiany miejsca służbowego sędziego bez jego zgody. Przewidziana w tym przepisie kompetencja Ministra Sprawiedliwości ma charakter związany w tym sensie, że ustawa o zmianie p.u.s.p. precyzyjnie określa,

których sędziów, kiedy i gdzie Minister Sprawiedliwości może przenieść na inne miejsce służbowe bez ich zgody. Skarżący należy niewątpliwie do tej grupy sędziów rejonowych, których statusu dotyczy art. 4 ust. 1 ustawy o zmianie p.u.s.p. Na mocy zaskarżonej decyzji został przeniesiony na miejsce służbowe w sądzie rejonowym, w którym przed reorganizacją z przełomu 2012/2013 r. piastował stanowisko sędziowskie, zgodnie z aktem powołania przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia art. 180 Konstytucji RP. Skoro skarżący został przeniesiony na podstawie ustawy o zmianie p.u.s.p., ustawa ta miała na celu „reaktywację” zniesionych uprzednio sądów rejonowych, a skutkiem zaskarżonej decyzji jest powrót skarżącego na miejsce służbowe zgodne z aktem powołania na stanowisko sędziowskie przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, Sąd Najwyższy nie ma podstaw dla przyjęcia założenia o sprzeczności zaskarżonej decyzji z art. 180 Konstytucji RP, skoro prowadzi ona do zapewnienia stanu zgodnego z Konstytucją RP w świetle zapatrywań wyrażonych w uzasadnieniu wyroku w sprawie III KRS 34/12.

Bezpodstawny jest również zarzut naruszenia art. 20 pkt 1 p.u.s.p. w związku z art. 95 § 1 i 2 p.u.s.p. przez zmuszenie sędziego do zmiany miejsca zamieszkania, ewentualnie do ubiegania się o zgodę na zamieszkanie w innej miejscowości. Jak wynika z okoliczności faktycznych, na mocy zaskarżonej decyzji skarżący został przeniesiony na pierwotnie zajmowane miejsce służbowe. Jest to to samo miejsce służbowe, które wskazano skarżącemu w akcie powołania przez Prezydenta RP na stanowisko sędziowskie, w wyniku rozstrzygnięcia przez Krajową Radę Sądownictwa konkursu na wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Rejonowym w W., do którego to konkursu skarżący dobrowolnie się zgłosił. Miejsce służbowe, na które skarżący został przeniesiony zaskarżoną decyzją pokrywa się również z miejscem służbowym skarżącego, zajmowanym w konsekwencji uchylecia decyzji Ministra Sprawiedliwości z 12 listopada 2012 r. przez Sąd Najwyższy wyrokiem z 27 lipca 2016 r., III KRS 145/12.

Ponadto, w odwołaniu od decyzji Ministra Sprawiedliwości z 2012 r. skarżący kwestionował zmianę miejsca służbowego na Sąd Rejonowy w N.. Zaskarżając decyzję Ministra Sprawiedliwości przenoszącą skarżącego na wcześniej

zajmowane miejsce służbowe w Sądzie Rejonowym w W., skarżący zaprzecza swojemu żądaniu, zgłoszonemu w odwołaniu od wcześniejszej decyzji, by nadal orzekać właśnie w tym sądzie rejonowym, w którym został powołany na stanowisko sędziowskie przez Prezydenta RP. Żądanie to zostało zaś przez Sąd Najwyższy uwzględnione w wyniku uchylecia wcześniejszej decyzji Ministra Sprawiedliwości wyrokiem z 27 lipca 2016 r., III KRS 92/13. Skarżący nie cofnął tego odwołania. Zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja Ministra Sprawiedliwości, choć wykonująca obowiązki nałożone na organ władzy wykonawczej przez organ władzy ustawodawczej, *de facto* realizowała żądanie skarżącego, zgodnie z którym jego miejscem służbowym powinien być Sąd Rejonowy w W.. Kontestując w niniejszej sprawie decyzję Ministra Sprawiedliwości wychodzącą naprzeciw żądaniu podtrzymywanemu konsekwentnie od 2012 r., skarżący postępuje wbrew regule *venire contra factum proprium nemini licet*, zatem jego żądanie nie zasługuje na ochronę.

Podstawy do uchylecia zaskarżonej decyzji nie stanowi także okoliczność wydania jej „pomimo niezakończenia trybu odwoławczego od decyzji wcześniej wydanej w tym samym przedmiocie”. Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu najwyższego wynika, że decyzja o przeniesieniu jest skuteczna z chwilą jej doręczenia zainteresowanemu sędziemu (por. orzeczenia powołane w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., III KRS 34/12). Dlatego dopuszczalne jest wydanie kolejnej decyzji o przeniesieniu na nowe miejsce służbowe, w szczególności zaś na miejsce służbowe, które wcześniej sędzia zajmował na podstawie aktu powołania na stanowisko sędziowskie przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, mimo niezakończenia procedury odwoławczej od wcześniejszej decyzji Ministra Sprawiedliwości.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

